

Studieemne ved TF, UiO høsten 2020: Pilegrim i historie og samtid

Birgitte Lerheim (TF, UiO) og Roger Jensen (Pilegrimssenter Oslo)

Har du interesse for pilegrimsarbeid?

Ekskursjon til Orknøyene

Under finner dere emnebeskrivelse til et studieemne med pilegrimstema. Kurset har 10 studiepoeng og er samlingsbasert. Første samling foregår i Kirkwall på Orknøyene der vi har etablert samarbeidsrelasjoner til prester (Church of Scotland) og pilegrimsforskere (University of the Highlands and the Islands). Målgruppa for kurset er prester og andre kirkelige ansatte som har interesse for og/eller erfaring fra pilegrimsarbeid.

Hvordan kan vi aktivere lokale ressurser i pilegrimsarbeidet?

Pilegrimsleden *St Magnus Way* ble etablert i 2017 og måten lokale ressurser i historie, arkeologi og kirkeliv brukes i pilegrimsarbeidet på Orknøyene mener vi er av stor læringsverdi for menigheter som skal etablere lokalt pilegrimsarbeid i Norge, enten som en del av menighetens aktiviteter eller som vertsstuktur for besøkende pilegrimer. Deltakerne vil få møte lokale ildsjeler i pilegrimsarbeidet og se hvordan pilegrimsarbeid kan bygges opp på småsteder. Vi vil studere og reflektere over hvordan historie, kultur og kirke brukes i lokalt pilegrimsarbeid, og hvordan den lokale kirke kan ta imot pilegrimer.

Kurset har også et praktisk siktemål. Vi skal tilbringe halvannen dag på leden og erfare hvordan vandringen er tilrettelagt i det orknøyske natur- og kulturlandskapet, og vi vil foruten besøk i St. Magnuskatedralen i Kirkwall besøke en lokalmenighet på leden og møte ansatte der.

Pilegrimsrenessansens utfordringer til kirken

Den senmoderne pilegrimsrenessansen er et fenomen som utfolder seg både på siden av, men også i berøring med etablert, organisert religion, og er et slående eksempel på samtidsspiritualitet. Det sies ofte at "pilegrimen er tilbake", men vandrerens motivasjon, praksiser og kontekst skiller seg sterkt fra middelalderpilegrimens. Vandrerne passer ofte ikke inn i etablerte religiøse kategorier, men langs de gamle ledene ligger kirkene som perler på en snor, og er i større eller mindre grad tilgjengelige for de som vandrer på leden. Dette utfordrer lokale menigheter til både praksis og refleksjon.

Det offentlige pilegrimsarbeidet i Norge er i sterk vekst, og nye deler av leden mot Trondheim etableres fortløpende. Dette pilegrimsarbeidet står på fire søyler: Miljø, næring, kultur og kirke. I regjeringens pilegrimsstrategi står det at: «Revitalisering av pilegrimsvandringene skal gi bidrag til at kristen tro og tradisjon forblir viktige kilder for menneskers identitet og tilhørighet.» Kirkas

bidrag etterspørres derfor, og presters og lokalmenigheters kompetanse er viktig i også denne sammenheng.

Samarbeid med orknøyisk forskning og kirkeliv

Et samarbeid med forskere på det lokale universitetet i Kirkwall (Orkney College, University of the Highlands and the Islands) er under etablering. De har sagt seg villige til å bidra med praktisk støtte til kurset i form av rom, guiding og forelesninger. Vi har også kontakter i en lokalmenighet på Orknøyene som vi vil bruke aktivt i kurset.

Praktiske opplysninger

Kurset har en deltakeravgift på 5 000,- som dekker tilrettelegging av desentralisert undervisning, guiding og transport lokalt på Orknøyene.

Deltagere må selv beregne egne utgifter til reise, mat og opphold på samlingene.

Til Orknøyene går det direktefly fra Bergen deler av året, eller man kan fly fra Oslo, Bergen eller Stavanger via Aberdeen eller Edinburgh. Se <https://www.loganair.co.uk>. Deltakerne bør regne med rundt 4000 kroner til flyreisen, og det er viktig å bestille i god tid.

Overnatting skjer på hotell i Kirkwall (rundt 1000 kroner per natt for enkeltrom med frokost). TF reserverer rom som deltakerne betaler selv. Billigere overnatting er mulig på vandrerhjem (4 – 500 kroner per natt) for de som ønsker det.

I tillegg kommer utgifter til reise og evt. opphold til framleggseminar i Oslo i november.

Kurslederne:

Birgitte Lerheim er førsteamanuensis i teologi med vekt på religionspedagogikk og kirkelig undervisning, og har jobbet mye med historiedidaktikk, og forsker nå på pilegrimsfeltet. Hun har erfaring fra pilegrimsarbeid som frivillig i Pilegrimsfellesskapet St. Hallvard og ved Pilegrimssenter Oslo, og har deltatt på vandringer i inn- og utland.

Roger Jensen er daglig leder ved Pilegrimssenter Oslo (siden 2010) og pilegrimsprest i Oslobispedømme, og har lang og bred erfaring fra vandring og vandreledelse. Han har skrevet boka *Pilegrim – lengsel, vandring, tenkning* som har kommet ut i tre opplag og også er oversatt til tysk, og som regnes som et standardverk innen pilegrimsfeltet.

I pilegrimskurset bruker Birgitte og Roger erfaringer de har gjort gjennom flere runder med kurset KRIS1813, et historie- og formidlingsemne for menighetspedagoger, i kombinasjon med sin forsknings- og praksiskompetanse fra pilegrimsfeltet. De arbeider nå (i samarbeid med fagfolk fra Spania, Italia, Romania, Bulgaria og Tyrkia) med et Erasmus+-finansiert FOU-prosjekt knyttet til vertskapskompetanse langs europeiske kultur- og pilegrimsveier. Se <https://oslo.pilegrimsleden.no/no/panhera/>

Emnebeskrivelse per 19.09.19: Pilegrim i historie og samtid

Fakta om emnet:

I dag har det vestlige pilegrimsfenomenet en ny renessanse. At mennesker igjen for noen tiår siden tok opp vandring til helligmål langs de gamle ledene kom som en stor overraskelse på både forskere og kirkesamfunn. Men hva innebærer dette fenomenet? Er det middelalderpraksiser og – teologier som hentes opp, eller er det noe helt annet og nytt? Hvem er vandrerne og hvorfor vandrer de? Hvorfor og hvordan kan den lokale kirke arbeide med pilegrim i dag?

På bakgrunn av disse spørsmålene gir kurset en bred innføring i pilegrimsfenomenet i vestlig kristendom historisk sett og i vår samtid. Både historiske, samfunnsvitenskapelig og teologisk faglighet vil bli benyttet. Emnet har også et praktisk og historiedidaktisk siktemål, hvor studentene gis en innføring i hvordan et pilegrimsarbeid kan bygges opp og hvordan kristendomshistorie og fromhetspraksiser kan formidles, med vekt på både vandringspraksis og bruk av helligsteder. I dette arbeidet vil vi bruke ressurser som fortellinger om norske middelalderhelgener, skandinavisk skapelsesteologi og økumeniske praksiser.

Hva lærer du?

Studentene skal tilegne seg grunnleggende kunnskap om pilegrimsfenomenet i vestlig kristendom i historie og samtid med vekt på både praksiser og teologi. Studentene skal lære å drøfte og forstå disse gjennom en kritisk og kontekstuell tilnærming, bl.a. gjennom et minneteoretisk perspektiv. De skal også få verktøyer til å arbeide kreativt og konstruktivt med pilegrimsarbeid i Den norske kirke i dag.

Opptak og adgangsregulering

Standardtekst – fylles inn senere

Forkunnskaper

Samme opptakskrav som til mastergraden i praktisk teologi

Overlappende emner

Ingen

Undervisning

Undervisningen er samlingsbasert, og består av en femdagers ekskursjon til Orknøyene august/september og et en- til todagers framleggseminar på TF eller Granavollen i november.

Arbeidsformene vil være en kombinasjon av forelesninger, workshops og vandring hvor den nye pilegrimsleden St.Magnus Ways (<https://www.stmagnusway.com>) og Magnuskatedralen vil være viktige ressurser. Vi kommer til å ha base i Kirkwall hvor forelesningene vil finne sted i lokalene til University of the Highlands and the Islands. I tillegg til de

emneansvarlige vil studentene få møte forskere fra UHI og prestekolleger i The Church of Scotland som har vært involvert i utviklingen av leden på Orknøyene. Vi skal også selv vandre en del av leden.

Deler av undervisningen vil foregå på engelsk.

Eksamen

Semesteroppgave 3000 – 4000 ord med utgangspunkt i egen kontekst
Studentene skal velge et pilgrimsrelatert tema med tilknytning til eget bispedømme og drøfte dette i lys av kunnskap om pilgrim i historie og samtid med henblikk på å bruke materialet i egen praksis. Studentene får veiledning.

Evaluering

Bestått/ikke bestått

Annet

Kurset er utviklet i et samarbeid mellom Det teologiske fakultet og Pilegrimssenter Oslo. Emneansvarlige er Roger Jensen og Birgitte Lerheim. Studentene bestiller selv flyreise. Reservasjon for overnatting gjøres av TF, studentene betaler selv på stedet.

Kontakt

Birgitte Lerheim, birgitte.lerheim@teologi.uio.no, 22850385/91795331.